

6.2
~~31.1.2013~~

Viite: Oikeusministeriön toimenpidepyyntö 4.4.2012 (OM 12/41/2007) ja valtiovarainministeriön lausunto 14.12.2012 (VM/689/00.00.05/2012)

OIKAISUVAATIMUS- JA VALITUSLUPAJÄRJESTELMÄN LAAJENTAMINEN SEKÄ ASIOIDEN HAJAUTTAMINEN YHTÄ USEAMPAAN HALLINTO-OIKEUTEEN

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallinto-oikeuksia uudistetaan sekä itseoikaisumenettelyn käyttöä lisätään ja muutoksenhaun uudistustarpeiden selvittämistä hallinto-oikeuksissa jatketaan mukaan luetuna valituslupamenettelyn käyttöönottoaminen myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Oikeusministeriö on pyytänyt ministeriöitä arvioimaan hallinnonalan osalta muun muassa seuraavia seikkoja:

- Mihin hallinnonalan lakeihin oikaisuvaatimusjärjestelmää ei tulisi laajentaa.
- Missä asioissa valitukseen sidottua oikaisua ei ole perusteltua muuttaa oikaisuvaatimussääntelyksi.
- Mitkä olisivat oikaisuvaatimusjärjestelmän laajentamisen taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan.
- Mihin asioihin valituslupajärjestelmää ei tulisi laajentaa.
- Missä asioissa jatkomuutoksenhakukielto voisi olla perusteltua muuttaa valituslupasääntelyksi.
- Missä asioissa nykyisin yhteen hallinto-oikeuteen keskitettyjä asioita ei tulisi hajauttaa joko lainkaan tai ainakaan kaikkiin hallinto-oikeuksiin.

Arviointia varten toimenpidepyyntöön on liitetty hallinnonalakohtainen lakiluettelo, joka toimii arvioinnin pohjana. Luettelo sisältää noin 70 valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvaa lakia.

Oikeusministeriö on myös pyytänyt laatimaan tarvittavat lakiehdotukset yksityiskohtaisine perusteluineen sekä laatimaan luettelon nykyisin yhteen hallinto-oikeuteen keskitetyistä asioista.

Valtiovarainministeriö on 14.12.2012 antamassaan lausunnossa varannut mahdollisuuden täydentää lausuntoaan.

Valtiovarainministeriön lausunnon täydennys:

1. Henkilöstöasioita koskeva lainsäädäntö

Laki ulkomaanedustuksen virkamiesten puolisoille maksettavasta erityiskorvauksesta (925/2010)

Lain 9 §:n mukaan Kunnallisen eläkelaitoksen päätökseen erityiskorvausta koskevassa asiassa saa hakea muutosta siten kuin haetaan muutosta kunnallisen eläkelaitoksen eläkehakemukseen antamasta päätöksestä. Muutoksenhakuun annettusta päätöksestä saa edelleen valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muutoksenhausta kunnallisen eläkelaitoksen eläkehakemukseen antamasta päätöksestä säädetään kunnallisen eläkelain (549/2003) 159 §:ssä. Sen mukaan asianosaisen on toimitettava valituskirjelmä valitusajassa kunnalliselle eläkelaitokselle. Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi.

Erityiskorvausta koskevissa asioissa on edellä esitetyn mukaisesti käytössä valitukseen sidottu oikaisu.

Valtiovarainministeriö on saanut ulkoasiainministeriöltä lausunnon ulkomaanedustuksen virkamiesten puolisoille maksettavasta erityiskorvauksesta annetun lain osalta.

Ulkoasiainministeriö toteaa, että mikäli erityiskorvausta koskevissa asioissa otettaisiin käyttöön oikaisuvaatimusmenettely, tarkoittaisi se sitä, että kunnallinen eläkelaitos ei automaattisesti siirtäisi oikaisuvaatimukseen antamaansa päätöstä muutoksenhakuelimelle, eli työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle käsiteltäväksi. Valitukseen sidotun oikaisuvaatimusmenettelyn voidaan osaltaan nähdä turvaavan asianosaisen asian käsittelyn joutuisuutta ja asianosaisen oikeusturvan toteutumista, sillä velvollisuus asian siirtämisestä muutoksenhakuelimelle on päätöksen tehneellä viranomaisella. Sellainen lakimuutos, jolla oikaisuvaatimusmenettely toteutettaisiin siten, että kunnallisen eläkelaitoksen oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä valitettaisiin suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, olisi omiaan poistamaan asian käsittelyportaiden lukumäärästä johtuvaa byrokratiaa. Koska työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan käsittelyn voidaan kuitenkin nähdä lisäävän asianosaisen oikeusturvanäkökohtia asian käsittelyn monivaiheisuudesta johtuen, ei ulkoasiainministeriö näe välttämättömänä valitukseen sidotun oikaisun muuttamista oikaisuvaatimussäntelyksi.

Ulkoasiainministeriön mukaan erityiskorvausta koskeviin asioihin ei ole tarkoituksenmukaista laajentaa valituslupajärjestelmää. Valituslupajärjestelmä voisi vaarantaa asianosaisen perustuslaissa turvatun oikeuden saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Valtiovarainministeriö toteaa, että erityiskorvausasioissa muutoksenhaku on järjestetty pitkälti eläkeasioiden muutoksenhakujärjestelmän mukaisesti eikä erityiskorvauksen osalta ole perusteita luoda erilaista järjestelyä.

Valtion virkamieslaki (750/1994)

Valtion virkamieslain 53 §:n mukaan päätökseen, jolla muu viranomainen kuin valtioneuvosto on antanut muulle virkamiehelle kuin tuomarille varoituksen taikka lomauttanut tai irtisanonut virkamiehen, purkanut virkasuhteen tai muuttanut virkasuhteen osa-aikaiseksi, pidättänyt virkamiehen virantoimituksesta, päättänyt pitää virantoimituksesta pidättämisen edelleen voimassa tai määräaikaisesti erottanut virkamiehen virantoimituksesta, saadaan hakea oikaisua virkamieslautakunnalta. Virkamieslautakunnan päätöksiin saadaan hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys valtion virkamieslain muuttamisesta (61/2011 vp). Esityksessä ehdotetaan, että valtion virkamieslain yleinen valituskielto kumottaisiin. Pääsääntönä olisi virkamiehen oikeus valittaa häntä koskevasta päätöksestä. Erillisessä säännöksessä lueteltaisiin päätökset, joista ei ole mahdollista valittaa. Muutoksenhakuoikeuden laajentumisen myötä valtion virkamiehet hakisivat tulevaisuudessa muutosta heitä koskevissa asioissa hallinto-oikeuksilta. Virkamieslautakunta lakkautettaisiin ja sille kuuluvat asiat siirrettäisiin hallinto-oikeuksien käsiteltäviksi. Valtion virkamieslaista poistettaisiin virkamieslautakuntaa koskevat säännökset.

Eduskunnan hallintovaliokunta on antanut 14.12.2012 mietinnön hallituksen esityksestä. Valiokunta on katsonut, ettei asiassa saatu selvitys anna aihetta arvioida kokonaisuutta toisin, ja puoltaa ehdotusta esitetyssä muodossaan. Valiokunnan mukaan hallituksen esityksen perusteluissa on muutoksenhakujärjestelmän eri toteuttamisvaihtoehtoja käsitelty yksityiskohtaisesti ja päädytty siihen, että normaali hallinto-oikeustie vastaa parhaiten sekä virkamiesten oikeusturvan takaamista koskeviin vaatimuksiin että hallinnon tehokkuuden tarpeisiin. Lisäksi tämän vaihtoehdon on todettu olevan myös vallitsevien oikeuspoliittisten linjausten mukainen.

Eduskunnan vastaus esityksestä saataneen keväällä 2013. Jos eduskunta hyväksyy lakiesityksen hallintovaliokunnan mietinnön mukaisena, virkamieslautakunnan toiminta lakkaa. Valtiovarainministeriö katsoo, ettei virkamiehen muutoksenhakuoikeuden laajentumisen ja virkamieslautakunnan lakkaamisen lisäksi ole perusteita oikaisuvaatimukseen tai valituslupaan liittyviin muutoksiin.

Jo tällä hetkellä virkamieslain 57 §:n mukaan viranomaisen tekemään virkamiehen sivutointa koskevaan päätökseen saadaan hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Tuomioistuimen tekemään sivutoimipäätökseen haetaan muutosta kuitenkin valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Virkamieslain 57 §:n mukaiseen muutoksenhakuun ei ole tarpeellista laajentaa oikaisuvaatimus- tai valituslupajärjestelmää.

Muuta

Valtiovarainministeriö toteaa, että edellä mainittuihin lakeihin ei sisälly asioita, jotka olisi keskitetty yhteen hallinto-oikeuteen.

2. Valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevat säännökset

Valtiovarainministeriö on pyytänyt valtiontalouden tarkastusvirastolta lausunnon toimenpidepyynnössä mainituista asioista tarkastusvirastoa koskevan lainsäädännön osalta. Tarkastusviraston lausunto on tämän lausunnon liitteenä. Valtiovarainministeriöllä ei ole huomauttamista tarkastusviraston lausunnossa esitetystä.

3. Valtiokonttorin lausunto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Valtiokonttorilta lausunnon toimenpidepyynnössä mainituista asioista maksuvapautuslain osalta. Valtiokonttorin lausunto, joka koskee Valtiokonttorin toimintaa laajemminkin, on tämän lausunnon liitteenä. Valtiovarainministeriöllä ei ole huomauttamista Valtiokonttorin lausunnosta.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä sijainen,
alivaltiosihteeri

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

LIITE

Valtiokonttorin lausunto 15.1.2013
Valtiontalouden tarkastusviraston lausunto 15.1.2013

TIEDOKSI

Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiovarainministeriön osastot ja yksiköt